

dușumea, lângă sobă. Da' nu asta-i treaba. Vă vorbesc ca și lui frate-miu, dom'le, dați-i drumul de-aici, luați-vă valiza și tot ce aveți și duceți-vă, dom'le, în lume. Nu vă mai faceți ambiții cu noi. Noi... dom' pedagog, noi nu vrem să fim oameni...") Așa și cu noi. Noi voiam, din tot sufletul, să fim greci! Acel grec care-și pierde timpul la cafea răsând unul de altul (și dracul de toți) dar când e vorba să-i fie afectată ființa națională iese în stradă, se aprinde ca o torță olimpică ce trece din mână-n mână și invadează străzile Atenei de crezi că orașul a ajuns un imens furnicar.

„Fato, tare semeni tu cu un aisberg, o optime afară - albă, dumnezeiască, orbitoare - șapte optimi la fund”

Nepotul meu, Mihai, pe când lucra ca fotograf la Reuters a fost la Atena împreună cu un coleg jurnalist, în vremea când lumea, înainte de Brexit, vorbea doar de Grexit. Toată Grecia era în stradă și cei doi trimiși speciali la Atena voiau să afle care era resortul care-i mâna-n luptă pe greci, într-o proporție de masă. N-au aflat mare lucru. Asta s-a întâmplat până când nu au invitat la o cafea pe o colegă de-a lor, grecoaică, care a stat șase ani la București. Fata era familiarizată cu ambele culturi și putea să facă o comparație în cunoștință de cauză. „Așa cum aveți voi *Miorița*, și grecii au o baladă populară în care omul trebuie să înfrunte moartea. La voi, în *Miorița*, Moartea este văzută ca o fatalitate. Un fel de viziune transilvană care zice că *dacă-i musai, atunci e cu plăcere*. La noi e altfel. Moartea vine și-i zice bărbatului, cap de familie, c-a venit să-l ia, așa, pe nepusă masă. Grecul nu negociază cu Moartea. El se luptă cu ea și-i zice că o să-l ia când vrea el și nu când vrea ea. Că el mai are de rezolvat pe pământ o groază de lucruri, copii îi sunt mici și că trebuie să-i aranjeze la casele lor și că pentru asta e gata să moară cu ea de gât. Moartea dă înapoi. La voi totul e sub semnul fatalității. Nu luați în calcul și faptul că soarta e în mâinile voastre și că nu e totul doar o chestiune de destin potrivit. Acum înțelegeți de ce ies grecii în stradă cu sutele de mii?”

„Dacă aș da publicului ceea ce este mediocru și abundent în mine, m-aș îmbogăți...”

Ca să ajungem în Grecia a trebuit să interceptăm autocarul lui nea Gigi la o intersecție, nu departe de stațiunea Bala. Ne-a dus acolo, la drum de seară, profesorul Cornel Boteanu, doctor în poezia lui Ion Pillat. Tot el plus distinsa dumnealui soție ne-au fost gazde, în minunata lor casă (prevăzută cu un spectaculos muzeu etnografic al zonei) din spatele Căminului cultural, în după-amiaza dinaintea plecării. (Logic ar fi fost ca locuința profesorului să fi fost la stradă și nu mortul cămin "cultural"...). Profesorul Boteanu, bănățean la origini, e cel care a cules tot folclorul zonei. Străinul s-a bazat pe spusele Evanghelistului care zicea că „nu este nimic acoperit care nu va fi descoperit, nici ascuns care nu va fi cunoscut”. E posibil ca și localnicii să-l fi citit pe evanghelistul Luca dar, se pare, credința lor nu a fost pe măsura celui nou venit în comunitatea lor. Odată ajunși în Grecia, nea Gigi, un destoinic șofer și un abil agent de turism, împreună cu madam Elena din Tg. Jiu, o profesoară de sport în permanentă alergare după chilipiruri, au organizat, în fiecare zi, excursii care să ne distrage de la îndeletnicirile noastre diurne. Seara, stăteam pe balcon și, la lumina polonezelor din stânga noastră, ne distram de umorul și cinismul lui Renard & Sudinski. Lumina noastră - care trebuia să ne lumineze balconul - pulsa intermitent, la fel ca cea de la

mașina poliției în căutare de răufăcători, iar fetele din dreapta noastră - o învățătoare și o bibliotecară - se culcau devreme, cu toate luminile stinse. Erau obosite de butonatul de peste zi al telefoanelor. La masă nu-și vorbeau deloc. Scottea fiecare, în fața sa, telefonul din dotare și erau cu ochii-n el pe toată durata micului dejun și al cinei. N-au schimbat, tot sejurul, două vorbe una cu alta dar să nu credeți că erau supărate. Așa au socotit ele că trebuie să se distreze în vacanță. Virtual. Dintre toate excursiile, noi am dat curs doar celei care ne-a dus, la 160 km distanță, să vedem Meteorele. Am văzut două dintre ele: *Sfântul Ștefan* și *Agios Triados* și am achitat două bilete a trei euro fiecare (ale mele aveau nr. 91.408 și nr. 88.326). La "Sfântul Ștefan" poți ajunge fie din satul Kastraki, fie din Kalambaka. Aflată în vârful unei stânci gigantice accesul la mănăstire e, acum, relativ ușor grație unui pod fix. Înainte vreme era un pod mobil ce unea mănăstirea (zidită în anul 1192 d.H.) cu dealul de vizavi, pe nume Koukoula. Pentru a ridica mănăstirea Sfânta Treime, legenda spune că a fost nevoie de 70 de ani doar pentru a urca materialele în vârful stâncii. Alți 18 ani de trudă le-au fost necesari celor care au ridicat mănăstirea, pe la jumătatea secolului XV. Nu zicea arhitectul Gaudi că beneficiarul operei sale are tot timpul din lume să aștepte săvârșirea operei care îi e închinată? A zis. Azi e nevoie de penitența urcării a 140 de trepte, săpate în stâncă, pentru a ajunge la mănăstire și a-L vedea pe Iisus îmbrăcat în straie grecești într-o icoană, pictată în 1662, numită Karagunica. La întoarcerea acasă, am intrat la "Atelierul de icoane" și la „Izvorul lui Zeus”. A Bătrână ne-a zis, tot drumul, să nu cumva să cumpărăm ceva de la bietețe babe care țineau niște chioșcuri de suveniruri pe lângă mănăstiri. Motivul? Alea vând a dracului de scump și să luăm, neaparat, de la atelierul meșteșugăresc aflat în drumul de întoarcere. "Pe drumul spre Kalambaka-Meteora suntem singurul punct din zonă unde se confecționează icoane din lemn, argint și găsiți obiecte de suvenir la prețuri promoționale. Primirea este de excepție, primiți băuturi răcoritoare gratuit". Am citat din reclama oficială a Atelierului. Acolo, Tamara, o moldoveancă bună de gură, ne-a vorbit în fix șapte minute despre ofertele miraculoase de la magazinul de prezentare și ne-a îndemnat să purcedem, imediat, la acțiune.

„Doar frica de moarte ne mai leagă de viață...”

"Două icoane ce par a fi diferite nu sunt. *Trandafirul nemuritor* este simbolul Metorelor și n-o să-l vedeți nicăieri în lume. *Trandafirul nemuritor* e singura icoană în care Maica Domnului este reprezentată ca împărăteasă și Iisus Hristos ca împărat. Icoana este simbolul belșugului și al prosperității, este foarte bună pentru un nou început. Important e că putem găsi această icoană doar aici și nicăieri în altă parte, în lume. E bună pentru o nouă afacere. Cea mai cunoscută icoană a Maicii Domnului din iconografia bizantină este *Dulcea sărutare*. Este icoana tandreții și e singura icoană în care Iisus Hristos atinge obrazul mamei sale. Aceasta este icoana protectoare a familiei. O altă icoană pe care v-o recomand din suflet este *Maica Domnului Triherusa*, o icoană făcătoare de foarte multe minuni. Aici, Maica Domnului are trei mâini iar cea de-a treia mână e mâna lui Ioan Damaschin. Se zice că aceasta este Mâna dreptății. Este indicată celor care vor să facă operații chirurgicale sau pentru cei care se judecă pentru ceva. Se zice că trebuie să ne rugăm la această icoană pentru a ne găsi dreptatea. O altă icoană deosebită pentru modul ei de înfățișare este *Impărăteasa viselor* sau *Regina viselor*. Interesant e că, aici, Maica Domnului are două coroane. Una este coroana Maicii Domnului, văzută ca o Împărăteasă, și alta este coroana

Împăratului Iisus Hristos. Pe coroană e și crucea Mântuitorului de pe dealul Golgotei. Icoana este recomandată celor care vor să aibă un somn liniștit dar ea mai poate înlătura vrăji și blesteme pe o durată de 13 generații. Foarte cunoscută e și *Icoana Sfântului Cristoforos*, purtătorul de Hristos. El este cel care l-a trecut pe Iisus prin apa Iordanului. Sfântul este protectorul călătorilor și al șoferilor. Tocmai de aceea, eu vă recomand să-l cumpărați în forme mici, ca să-l aveți în față, pe geam sau pe bord”.

Ultimele oferte ale Tamarei: mir, tămâie, aur și ...paharul lui Pitagora. Cu reduceri de sezon....

O altă ofertă a Tamarei s-a referit la mir. „Mirul cel mai bun e *mirul de nard*. Se zice că e făcut din floarea de nard cu care a fost spălat pe picioare Iisus Hristos. E o tămâie rară din cea care se face la Mănăstirea *Sfântul Ciprian și Justina*. Înainte de a fi fost sfânt, Ciprian a fost un mare vrăjitor. Tocmai de aceea e bine să aprindem o bucățiță de *tămâie neagră* ca să alungăm spiritele negre din casă și o bucățiță de *tămâie de aur* ca să aducem, în loc, spiritele bune. Tămâile au fost binecuvântate la Mănăstirea *Sf. Ciprian și Justina*. De la mir și tămâie, Tamara a trecut, pe nesimțite, la bijuterii. „Bijuteriile specific grecești se vând la centimetru. Nu este aur pur dar nu este nici aur placat. 70% e aur de 24 de carate. Prețul variază în funcție de model. Fiecare model are prețul său. Cel mai căutat este modelul grecesc care e simbolul Victoriei, al dragostei și al vieții eterne. Am pregătit un pachet promoțional cu o iconiță, mir de nard, tămâie neagră, tămâie de aur, ambalate într-o punguță cu simbolul Meteorelor - scripetele cu care călugării erau ridicați de la pământ pe vârful muntelui. Dacă le luați separat sunt 20 de euro, dacă le luați împreună plătiți 15 de euro. (Cum credeți că le-am luat? Împreună!) Faceți economie și de timp și de răbdare”. Finalul discursului l-a adus în discuție pe Pitagora. Nu cu faimoasa lui teoremă ci cu un pahar care i-a adus faima și în magazinele cu obiecte creștine. „Un alt suvenir o să vă placă cu siguranță. Seamănă cu un pahar obișnuit dar nu e un pahar obișnuit. Se numește *Paharul lui Pitagora*. Aici dedesupt are o gaură iar în interior mai are o gaură și o limită. Are două găuri dar cu toate astea apa nu se scurge din pahar. Ce se întâmplă dacă se depășește limita? Se scurge toată apa din pahar! Se zice că cine nu se mulțumește, în viață, cu ceea ce are va pierde și ceea ce a avut. Se mai numește și *Paharul dreptății*. El a fost inventat de Pitagora, la cererea unui împărat care avea foarte mulți lucrători la vie. Și pentru că, în fiecare toamnă, era veșnica problemă cu băutura a inventat acest pahar. *Cine nu bea cât beau eu o să bea cât a mai rămas. Adică nimic!* E un suvenir 100% grecesc”. Ultima ofertă s-a oprit la Maica Domnului și la amarele ei lacrimi. „Se zice că atunci când Iisus Hristos a fost răstignit pe cruce, din lacrimile Maicii Domnului a crescut un arbore. Din semințele aceluia arbore s-a făcut această metanie. Se zice că fiecare sămânță a acestei mătăanii ia toată durerea pe care Maica Domnului a simțit-o când L-a văzut pe Iisus Hristos pe cruce. Purtând Lacrima Maicii Domnului, Iisus Hristos ia întreaga durere a sufletului nostru”.

“Sunt un om sensibil pe care viața îl rănește sau îl bucură. N-am sângele rece al observatorului indiferent...”

„Aveți 30% reducere din prețul icoanelor de peste 10 euro. Pentru suveniruri sunt 15% reducere. 30% reducere la *Paharul lui*

Dintre toate excursiile, noi am dat curs doar celei care ne-a dus, la 160 km distanță, să vedem Meteorele. Am văzut două dintre ele: Sfântul Ștefan și Agios Triados și am achitat două bilete a trei euro fiecare (ale mele aveau nr. 91.408 și nr. 88.326). La "Sfântul Ștefan" poți ajunge fie din satul Kastraki, fie din Kalambaka. Aflată în vârful unei stânci gigantice accesul la mănăstire e, acum, relativ ușor grație unui pod fix. Înainte vreme era un pod mobil ce unea mănăstirea (zidită în anul 1192 d.H.) cu dealul de vizavi, pe nume Koukoula. Pentru a ridica mănăstirea Sfânta Treime, legenda spune că a fost nevoie de 70 de ani doar pentru a urca materialele în vârful stâncii.

reportaj

Soarele strălucește, la Meteore, la fel de puternic precum fulgerele lui Zeus. Dacă, printr-o minune, zefirul răzbea, cât de cât, să adie atunci clopotele dispuse sub forma unor inimi din fier începeau să susure, pe voci cristaline, o chemare la reculegere. 100% naturală...

Pitagora (care costa 20 de euro!), 40% sunt reducerile la icoanele de preț. Nu sunt reduceri la cărți, CD-uri și DVD-uri”. (Credeti că m-am putut abține să nu cumpăr, fără reducere, „Meteora. Istoria mănăstirilor și monahismului” de Theocharis Provatakis și „Bucătărie Greacă & Vinuri” de la Editura Michalis Toubis?) La casă puteai plăti în orice monedă. (Asta îmi amintește de conversația din Marea Egee dintre trei sârbi, turmentați de soarele Eladei. *Sârbul 1* și *Sârbul 2* discutau în contradictoriu iar al treilea le zicea mereu: „Ne moje tak!”/ „Nu se poate așa!” Ei, uite că se poate...) Dacă aveau bietele grecoice, îmbrăcate toate în negru, cu batic asortat cu rochiile ce atingeau și măturau pământul, cu ochelari groși ca fundurile vechilor sifoane, un PR (piar, carevasazică) precum Tamara altele ar fi fost vânzările lor. Moldoveanca e o adevărată artistă. („De câți notari, negustori, ingineri, călători și comis voiajori e nevoie pentru a forma un public și a judeca un artist?”, se întreba Jules Renard. De câți? Cam cât să umple autocarul lui nea Gigi!) Așa că, bietele grecoice au rămas la umbra chioșcului, de unde ieșeau, cu energia unei furtuni pe mare, doar când veneau cârdurile de turiști. Te întrebau de unde vii și rupeau, imediat, o conversație ușoară pre limba fiecăruia. Și la ele prețurile la cărți și ghiduri turistice erau fixe și nu se puteau negocia. Pelerinii mai luau, mai nu luau. Își păstrau banii pentru Atelierul Tamarei. Grecoicele se retrăgeau iar la umbră și se așezau, cuminti, pe scăunelele lor scunde, cu trei picioare. Soarele strălucește, la Meteore, la fel de puternic precum fulgerele lui Zeus. Dacă, printr-o minune, zefirul răzbea, cât de cât, să adie atunci clopotele dispuse sub forma unor inimi din fier începeau să susure, pe voci cristaline, o chemare la reculegere. 100% naturală...

Mesajul grecilor către popoarele slave: „Imamo jeftine sobe!”

Paralia e un oraș ivit în prelungirea unei plaje. Arhitecții au trasat șase străzi paralele cu marea (Ermou, Athinas, Areos, Iras, Platamonas Lemonopoulou și Afroditis) care

se intersectează, perpendicular pe mare, cu alte cinci cinci străzi: Terpsihoris, Klios, Eratous, Dios și Elefteridis. În careurile născute din intersectarea acestor străzi, primăria a oferit celor doritori parcele de teren pe care să-și construiască vile cu nu mai mult de trei etaje. Au rezultat, astfel, o mulțime de spații de cazare închiriate lumii (Imamo sobe, Imamo jeftine sobe, Zimmer frei, Rooms to let, Camere libere) de la 1 mai până la 1

octombrie. (“Orice ați zice, voi aștia de aici, ați ridicat tot colosul asta în picioare: ditamai combinatul. Și tocmai voi, nu știu de ce naiba sunteți cei mai lipsiți de entuziasm. De ce? Nici un pic. Nici măcar o picătură. Nu zic tot timpul, da măcar o dată, o tresărire, uite astăzi, e clipa când...Până și eu am simțit ceva. Zău, e păcat. De ce? *Reflecțiile duminale*, i-am spus, *sunt ca și cum...* Și aici m-am oprit, nu i-am mai spus *ce și cum*. Nu aștept răspuns.”) La greci e altfel. Dar asta am aflat-o abia în ultima noastră zi la Olympic Beach. La colțul fiecărei străzi din Paralia e un super market familial. Acolo trudes, de dimineața până seara târziu, toți membri familiei și îți oferă, la scară umană, tot ceea ce îți bagă pe gât, pe spații extrem de generoase, multinaționale. La toate aceste super market-uri se eliberează bonuri fiscale și ele susțin, cu puterile lor limitate, economia greacă. (Rar vezi, în Grecia, supermarket-urile care au invadat Romania) La restaurante și la spațiile de cazare se lucrează, din greu, la negru. Oamenii riscă pentru că taxele sunt mari și îl înconvoaie pe bietul grec...

Românii de la Paralia

Și prietenii noștri Nicu Baias din Cluj, Daniel Dumitru și Marius Andrei din Bacău fac, la îndemnul patronului, cam același lucru. Mi-au zis că fiscal e cu ochii pe ei, descind când nu aștepti și îți închid, imediat, localul pentru verificări. Cum poți să scoți banii pe-o amendă? Lucrând tot la negru. Toate localurile au, în față, un angajat- magnet care are rolul de a atrage clienții și să nu-i lase pradă concurenței de alături. Pe noi ne-a atras în cursă sîrbul Bogdan Vetrovic din Kragujevac și așa am intrat la „Restaurant & Grill Tavern Avgerinos” de pe Poseidon, nr. 10. Bogdan a dat mâna cu noi, s-a prezentat imediat ne-a zis că ține cu Partizan Belgrad. A fost curios cu cine ținem noi. “Cu Steaua?, cu Dinamo? sau cu Rapidul?” Până să-l informăm noi că Rapid nu mai există iar că echipele noastre de suflet, F.C. Argeș și Jiul Petroșani, nu mai ființează decât în amintirea noastră, sîrbul l-a și chemat în ajutor pe românul Nicu și ne-a lăsat în seama lui. Nicu a fost un fotbalist bun din Cluj care, în anii primei tinereți, și-a încercat norocul la o echipă din Katerini. Totul a fost, până la un moment dat, bine dar nici în Grecia o nenorocire nu vine întotdeauna singură. După ce a suferit o accidentare urâtă ce l-a ținut departe de teren, a mai venit și criza care a redus drastic nivelul de trai al populației. Dacă înainte vreme, românul & sârbul stăteau tot anul la greci, acum ei lucrează, la restaurant, din primăvară până-n toamnă. Apoi, Nicu se întoarce acasă și îi învătă pe micii transilvăneni să joace fotbal și, mai ales, să nu se accidenteze. Sîrbul Bogdan face și el la fel. În lunile moarte din punct de vedere turistic, sîrbul, ca să-i treacă de urât, vine la Cluj iar Nicu îi întoarce vizita la Kragujevac. Cei doi se știu de șapte ani și de atunci sunt de nedespărțit. Cum vine primăvara, cei doi iau drumul Greciei ca să acumuleze atâta osânză cât să-i țină în viață tot anul.

Seara grecească de la Parcul Mitologic. „Să numim poezie o creație prin imagine și vis...”

În ultima seară, madam Elena ne-a propus să luăm parte, cu toții, la o seară grecească în Parcul mitologic din Katerini. Am văzut, și cu alte prilejuri, cum e cu aceste seri. Un program

folcloric cu cântece și dansuri, un meniu grecesc nu foarte bogat și vin alb (slab și acru) la discreție. Vinul roșu și se oferă discret doar dacă intri în grațiile chelnerilor greci. Ța roșu nu poate fi botezat (că devine roze) și de aceea nu poate fi livrat în cantități industriale. Cei care vin la asemenea seri nu caută, neaparat, să se ghiftuiască și nici să se chercelească. Ei vor să se simtă, în ultimele ore petrecute pe pământ elen, asemeni lui Zorba. Adică atunci când simți că totul se sfârșește, atunci când mâine te vei întoarce acasă și vei fi departe de soare, de mare, de nisip, de Meteore, atunci când vei redeveni, pentru încă un an, omul cu obligații severe și cu orar fix, atunci îți vine, spontan, să dai cu hainele de pământ, să te descălți și să-i spui prietenului tău și tuturor celor din Olimp, la fel ca-n filmul lui Kakoianis: „Let’s dance, boss!” Iar atunci nimic pe lumea asta să nu pare să mai conteze... Pentru asta ne-am înscris și noi.

„Iar ca sentiment, un cristal”. Cristalul Karypidou...

Întâmplarea face că am ajuns la Parcul Mitologic înaintea grupului format de madam Elena. La poarta parcului ne aștepta o femeie foarte frumoasă, coborâtă direct din Olimp, care avea misia de a-l așeza pe fiecare oaspete la locul său. Ne caută pe listele ei stufoase și nu ne găsește. Era extrem de amabilă și ne vorbea limba cu acel farmec grecesc care îi fac pe urmașii lui Ulise să-l pronunțe pe „ț” de fiecare dată când întâlnesc un „c”. Am aflat repede că d-na Sophia Karypidou era doctoriță la Olympic Beach și că a studiat medicina la București. Peste vară, Sophia a renunțat să profeseze și s-a angajat ca agent de turism la „Tasionas Travel” din Katerini. La toamnă va reveni, iar, la meseria ei. Ne-am exprimat adâncă noastră uimire. „În România nu am auzit de nici un doctor care să renunțe la a profesa, în ciuda salariilor mici, pentru a face altceva o bună parte din an”. „La noi sunt, acum, salariile mici iar lumea a sărăcit foarte tare”. „Știi doar, că ai trăit printre ai noștri, că la noi nimeni nu vine cu mâna goală la doctor...” „Și la noi era la fel. Acum ne e frică să mai luăm ceva din cauză că ne paște închisoarea. Așa că prefer vara să-mi petrec vremea printre turiști decât printre pacienți...” (Când au venit la Seara grecească, cei doi reporteri și-au considerat misia scriitoricească încheiată și, în consecință, au venit cu mâinile adânc înfipte în buzunare. Nu aveau la ei nici un pix, nici un carnet, nici aparat de fotografiat, nici cărți de vizită iar telefoanele și le-au lăsat acasă. L-au lăsat de izbeliște, pe ușa frigiderului nostru ESKIMO, și pe Vadim Baltă. El mai fusese, cu siguranță, la o seară grecească în intervalul 20.06. și 28.06.2014. Oamenii noștri erau de înțeles. Voiau să fie doar ei cu Zorba. Așa că ceea ce le-a povestit frumoasa Sophia între șase ochi, la un pahar de vin roșu, a rămas doar între ei. Ceea ce ne aducem aminte e că relatarea ei de la Parcul Mitologic a semănat, ca două picături de apă - din Marea Egee - cu ceea ce a aflat și nepotul meu, de la o altă grecoaică ce a trăit la București, dar pe care a întâlnit-o într-o cafea, la Atena, în vremurile când grecii invadaseră până la refuz Capitala, de și-au pus în cap toată Europa.)

„Închide fereastra, perdeaua o lasă,/ Dă zgomotul mării afară din casă/ Vreau moartea să vină să lupte cu mine/ Eu sunt cineva, moartea e oricine.”/ Augustine, Augustine...

SFARȘIT

Muntele Olimp și la Marea Egee...” Părerea noastră e că nu le-a reușit. Prin urmare, cheltuielile prilejuite de deplasarea lor la fața locului nu se justifică și nu le vor fi decontate. “Stop. Infect, tovarăși! Ce-i blegoșenia asta? Ce-i lipsa asta de entuziasm?! Sus capul, boieri!!!Tare și repede după mine. **Rebarbor! Rebarbor! Rebarbor!**”

Nota Comitetului sindical din cadrul USR - filiala Pitești: Am citit, cu atenție, reportajele scrise anapoda, sub soarele Greciei, de către cei doi autori români, domiciliați temporar pe strada Areos din stațiunea Paralia. Am înțeles că cei doi tovarăși scriitori ar fi vrut, în subsidiar, să scrie un nou episod din serialul românesc de mare succes „B.D. (adică Barbu și Doman!) la munte și la mare. La

reportaj

CRONICA LITERARĂ

G. Călinescu și stalinizarea României

Un tânăr absolvent de la filologia bucureșteană (Facultatea de Litere a Universității de Stat), născut cu doar trei ani mai devreme ca Revoluția din '89, mai nou, cercetător angajat la Institutul de Istorie și Teorie Literară "G. Călinescu" (pentru care se pare că a abandonat un "post" în învățământul superior), a publicat în 2015 la *Cartea Românească* o lucrare intitulată, *ad rem*, "Mizantropul optimist. G. Călinescu și (de)stalinizarea României"... George Neagoe (căci dumnealui este autorul nostru) așa zice la rezeală că nu e chiar un necunoscut; în 2014, lua Premiul pentru debut al U.S. cu *Asul de pică: Ștefan Augustin Doinaș*, un eseu rezultat din teza de doctorat ce l-a avut ca subiect pe controversatul poet cerchist, receptat acum mai în urmă ca un "politician al literaturii", formulă, după părerea mea, care nu reușește sub nicio formă să escamoteze vectorul unui sens reabilitat. Însă asta ține deja de o altă discuție.

Despre cărțile lui Neagoe nu s-a scris prea mult. *Asul de pică...* pune din capul locului problema dosarului de securitate al lui Doinaș, pe care îl și întreabă sau exploatează din plin, dacă vrem, într-un moment când amintirea poetului și paradigma lui literară sunt încă tari în conștiința unor contemporani, prilej mai curând, desigur, de intense operații de mascare și șanjare a pozițiilor combatanților pe câmpul de operații, decât de polemici deschise. Venind în București, altminteri, dintr-o zonă culturală periferică și adoptând la rezeală drept modele ceea ce s-a găsit pe piață la îndemână, George Neagoe nu prea a avut cum să se ilustreze ca independent, dară mite să mai și fluieră în biserică și astfel să atragă atenția în mod suplimentar... Ca să spunem tot adevărul, trebuie subliniat că, de pe pozițiile "tari" pe care le ocupau, nici milostivii lui samariteni nu aveau absolut nici un motiv – dar absolut nici unul! – să împingă lucrurile prea departe... Ce inters ar fi avut universitarii noștri să demoleze una două bustul unui Doinaș, președinte de onoare, la un moment dat, al breslei scriitoricești și totodată informtor la Secu?

Ce e drept, scriind cu oarecare plăcere și lejeritate – fie, la o adică, și despre fotbal (i-am citit, din curiozitate, câteva cronici în *Cultura*!) –, George Neagoe nu pare înzestrat cu șvung și nici nu are la ora de față calitățile unui critic literar propriu-zis, ci numai acribia și îndărătnicia (în sensul bun al cuvântului) istoricului literar care *înghite* și judecă *volens nolens* zeci de kilograme de documente zilnic (metafora asta, recunosc, îi plăcea tare lui Alexandru George...). Foarte tânăr, prolific și curios ca toți tinerii, domnul Neagoe pare în schimb serios privat, pe moment, cel puțin, în primul rând, de perspectiva detașată a reperelor istoricului autentic ce știa atât de potrivit, spre exemplu, să le fixeze autorul articolelor din *În istorie, în politică, în literatură*, un literat pentru care "trecutul" înseamnă pecetea bornelor de neșters ale unei epoci revoluate și nu urma lecturii din mers, în bibliotecă, plină de capcane, oricât de diveresă și eclatantă s-ar dovedi ea la un moment dat. Pentru Alexandru George, în orice caz, – ca să mă refer încă o dată la remarcabilul literat, dispărut, din păcate, în urmă cu patru ani – evenimentele aveau un sens oricând superpozabil strict firului realității și în nici într-un caz delabrărilor și surpărilor ideologice. În mod categoric, cu toate că și-a trăit anii maturității creatoare exclusiv într-o țară din lagărul socialist, ca liberal autentic, ilustrul literat a rămas toată viața un rezistent și un independent notoriu, un cărturar care considera, în orice caz, democrația liberală infinit preferabilă comunismului. Între domnia sa, pentru că tot l-am invocat ca pe o

bornă de autentică *megalotymie*, și un Doinaș sau Călinescu, cărora nu le-au lipsit "strădaniile" depuse pe lângă autoritățile statului comunist de a fi recunoscuți ca fiind mai buni decât alții, deosebirile de percepție între superior și inferior, între bine și rău, între libertate și comunism sau democrație populară sunt, practic, incongruente, fără de numitor comun... Situat prin atitudine deschisă și fapte ineluctabile în afara sferei politicului de sorginte sovietică, a malversațiilor și stipendiilor lui otrăvite, Alexandru George a construit o operă literară remarcabilă, cu totul unică în epoca marii babilonii comuniste. Iată, așadar, rațiunea suficientă pentru diferența de legitimitate. Și cu această considerație închei paranteza, pentru cine va fi priceput, vizavi de calitatea modelelor...

În pas de voce cu progresele istoriei literare, care nu denegă în niciun fel istoria literaturii, dar care, sigur, e totuși altceva, George Neagoe nu ezită o clipă în cercetarea sa să se folosească din plin de documentele din arhiva C.N.S.A.S. sau de fondurile încă virgine ale Arhivei Naționale Istoric Centrle, și asta chiar dacă uneori îi lipsește în mod evident, pe de o parte, cum spuneam, posibilitatea contextualizării mai largi, iar pe de alta, vigoarea reacției inclus-manifeste, o "anticalitate" umorală și estetică, vai! atât de prețuită încă în lumea noastră literară, de la Călinescu încoace... Pe urmele unor congeneri precum Oana Soare sau Clara Mareș, cercetători ce au finalizat în 2008 și, respectiv, 2011, câte o "monografie" despre Petru Dumitriu și I.D. Sîrbu, George Neagoe construiește din mers și consolidează, cu mijloacele oneste care-i stau la îndemână, un statut sui-generis așa-zisului *nou biografism*, mai curând o modalitate integratoare – la prima vedere, subliniez – de "citire" pe orizontală a tuturor surselor și informațiilor biografice (noi biografi sunt în majoritate documentariști!), decât de judecare directă, interpretare și evaluare la o nouă scară (mai adecvată!) a produsului artistic autentic, funcție, deopotrivă, de factorul socio-politic, doctrine literare, curente de idei, dar și trunchieri textuale ori pur și simplu cutremure de parcurs datorate diverselor răstălmăciri conceptuale ale sensurilor operei. Ca notă generală, indiferent de hibe de hipogenezie și dezvoltare metamorfică ulterioară pe care le-ar scoate la suprafață documentele de arhivă, pentru prima oară investigate, subiecții noilor istorici culturali rămân neclintiți în tabela așa-zisilor ponderatori de valori democrat populare, citește mistificatori și socotitori politici comuniști. *Poetul solemn* din anii patruzeci ai secolului trecut ca și *artizanul mistic*, cum a fost socotit Ștefan Augustin Doinaș la începutul anilor nouăzeci, rămâne, de exemplu, și pentru urechile noilor generații tot poetul sublim și fascinant (sic!); *divinul critic și ilustrul bărbat*, etichete ce l-au substituit ca model de critic militant și proletcultist, atât înainte cât și după moarte, pe G. Călinescu, așisderea. Ce contează dacă autorul *Impresiilor asupra literaturii spaniole* a fost un fervent propagandist și agent de influență al comunismului în România anilor 1943-1949 (durata pe care se întinde investigația lui G. N. din *Mizantropul optimist...*), *politically correct*, totul este O.K. Atâta vreme cât este productivă, cercetarea poate merge înainte, chiar dacă, pe alocuri, demersul s-ar putea dovedi (și se dovedește) anti-liberal în spirit și conservator, lipsit de voința oricărui efort de ierarhizare a trăsăturilor esențiale ale omului *ca om!*

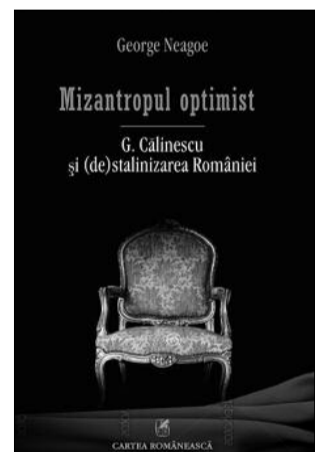
Pentru a nu exagera cu nimic și a înțelege mai bine spiritul preteritiei textuale de anvergură pe care o pune în operă, ca metodă

de analiză științifică George Neagoe (să nu tragă concluzii pripite; să nu-l considerăm numai pe G. Călinescu vinovat; el n-a fost decât un executant etc. - cu dezvoltări evidente totuși în expunerea ulterioară pe dos ...) – un artificiu ingenios pe care era gata, gata să-l ignore la început - e bine să subliniez și amănuntul că în pasajele unde cercetătorul reușește sau, mai bine spus, își permite să iasă din hainele istoriei literare și să nesocotească prestigiul locului comun girat de slujitorii ei încă activi, abordând chestiunea polemic și punând *ex fide bona* diagnosticul tăios al criticului literar (și am la îndemână o sumă întreagă de citate mai mult decât satisfăcătoare), temperatura paginilor sale crește exponențial. Obligat de forța persuasivă a evidenței, decupez mai la vale, din sublinirile mele la prima lectură a cărții, câteva eșantioane. Eflorând particularitățile "filologice" ale celor șapte articole despre procesul marelui Antonescu, publicate de G. Călinescu în *Națiunea*, între 8 mai și 17 mai 1946 (publicație, sub egida Partidului Național Popular, al cărei director era), George Neagoe remarcă, pe lângă "unelele atacului la persoană pe care le-a practicat fără menajamente" criticul literar, "fierbințeala (lui) de a fi în mijlocul evenimentelor"! Disponând de "potențialul unui (adevărat) asesor popular", "relatării lui G. Călinescu, scrie cu aplombul deocamdată nestrunit al tinereții G.N., sunt o ștampilă a stalinizării României, pornind de la reinterpretarea democrației, justificând dărele lăsate de tancurile sovietice". Tot astfel, încercând să explice, pe baza lecturii ziarelor vremii, "profilul aglomerat de excrescențe" pe care i-l-au ticluit liberalii (se știu, pe de altă parte, atacurile demente ale profesorului la adesa partidelor istorice, ca să nu mai vorbesc de etichetarea lui Maniu drept un fel de Popa Tanda), George Neagoe ajunge la concluzia valorizatoare că "majoritatea publicisticii lui (G. Călinescu) atinge niște cote de insolentă greu digerabilă". Cât privește cazul în speță (vezi articolul "D. Maniu vorbește..." I., în *Națiunea* nr. 43/ 15 mai 1946) - mai adaugă un accent tânărul cercetător - "e, în analiza socioliterară practică de G. Călinescu (acolo), o clipă de apogeu a perversității ideologice". Naturalmente, încă de la începuturile publicisticii militante practicate după 23 august 1944 de către G. Călinescu în periodicele satelit ale P.C.R./ P.M.R., "dincolo de encomionul adus socialismului, se pronunță încă o dată tranșant, dar în spiritul adevărului G.N., se poate extrage și un punct de sprijin în proliferarea cultului personalității lui Gheorghiu-Dej, a cărui biografie echivalează, pe largi întinderi – în viziunea vajnicului agent de influență comunistă, pe care l-a etalat cu brio literat G. Călinescu în ziarele și revistele vremii -, cu aceea a P.R.M., din ilegalitate până la preluarea deplină a guvernării României". Constrâns până la urmă, grație strategiei retorice enunțate, a pune estompă judecăților de valoare ("să nu ne grăbim în a-l considera pe critic vinovat fără unele nuanțe. El a fost un iresponsabil printre alții, care și-au pus talentul în slujba oligarhiei comuniste"), confirmând în fond, pe alt palier analitic, concluziile unor exegeți postcomuniști ai criticului din ultimul lustru temporal, precum Andrei Terian, Nicolae Mecu sau I. Oprișan, pe baza unui fond de documente irefutabile, tot mai numeros, George Neagoe este obligat să fixeze cu toată greutatea ideea potrivit căreia, începând din 1946, când se înscrie în P.N.P., devenindu-i și membru în Biroul Executiv (partid acolit ajuns la guvernare și evident creat ca o pepinieră de cadre pentru P.C.R.), G. Călinescu va caționa tot mai explicit odiosul

(continuare în p. 20)

Naturalmente, încă de la începuturile publicisticii militante practicate după 23 august 1944 de către G. Călinescu în periodicele satelit ale P.C.R./ P.M.R., "dincolo de encomionul adus socialismului, se pronunță încă o dată tranșant, dar în spiritul adevărului G.N., se poate extrage și un punct de sprijin în proliferarea cultului personalității lui Gheorghiu-Dej, a cărui biografie echivalează, pe largi întinderi – în viziunea vajnicului agent de influență comunistă, pe care l-a etalat cu brio literat G. Călinescu în ziarele și revistele vremii -, cu aceea a P.R.M., din ilegalitate până la preluarea deplină a guvernării României".

N.B. George Neagoe, Mizantropul optimist. G. Călinescu, și (de)stalinizarea României, Ed. Cartea Românească, 2015

cronici

(urmare din p. 19)

Un studiu mai degrabă, nu? politico-sociologic și de-abia apoi unul de istorie literară și critică, oricât de nemulțumiți s-ar arăta prețuitorii genului, o lucrare, aș concludiona (acceptând protocolar falsele granițe instituite de preopinent,) din care sociologii și politologii, în chip paradoxal, nu prea au de unde trage vrun folos (numele “divinului critic” nefiind nici măcar băgat în seamă în vreun lexicon în materie), în schimb, istoricii literari (și criticii), da! - drumul spre arhive.

sistem stalinist, “fie asuzându-i neajunsurile și abuzurile, fie denaturându-l prin cosmetizare”, metode predilecte, indeniabile de altminteri, ale gazetăriei literar-ideologice călinesciene. Continuând a-i relativiza metodic contribuția de ideolog al partidului (după părerea sa, pe care o luăm sub beneficiul inventarului retoric, fără însă să i-o și împărtășim, “G Călinescu nu trebuie identificat ca artizan. Rolul său, de executant prompt al unei piese după calapod, iese în evidență din pricina reputației cărturărești”), obligat efectiv de multitudinea dovezilor pe care le exhibă documentele de epocă, tânărul cercetător admite că, “în postura de politician-scriitor, confundând planurile și inducând în eroare opinia publică”, în toată perioada premergătoare alegerilor din 1946, “G. Călinescu a servit, cu prestigiul său, dar și cu sofisme gazetărești, întărirea pozițiilor puterii de orientare comunistă”. Mai mult, el nu poate trece cu vederea faptul că în timpul discuțiilor pe marginea proiectului de Constituție al P.R.M. (1948), criticul, ce nu se mai putea de acum autodeclara independent, în nici un caz, s-a dovedit poate cel mai înfocat apărător al modelului stalinist al legii fundamentale. Comentariile sucite și divagațiile pe marginea spiritului democratic așa-zis autentic, ce fac obiectul aproape exclusiv al intervențiilor în presa de partid a lui G. Călinescu din perioada 1943-1949, “nu sunt, din păcate, – scrie spre finalul cercetării George Neagoe – decât mostre ale felului (in)conștient (atenție la rolul opozitiv și ambiguu al pseudoafixelor la G.N.!) de a pleda pentru stalinizare. E atâta abilitate în a mânuși sofismele sovietizării în articolele din 1948, e obligat să observe G.N., încât a diseca și a judeca rândurile semnate reprezintă o operațiune redundantă”.

Înmănunchind laolaltă toate aceste prețioase extrase, la care s-ar mai putea adăuga încă multe altele, pe moment, mă gândesc că, ori datorită bogăției și noutății materialului documentar, ori lipsei de focalizare și viziune analitică, George Neagoe se lasă adesea excedat în *Mizantropul optimist* de o informație efectiv distorsă, greu pretabilă oricărui efort de incluziune la o tematică ori proiect de cercetare de oarecare predefinire teoretică. Dintr-o atare perspectivă, adoptarea năstrușnică a pseudoafixelor latinesc, ce se răsfață într-o paranteză în chiar titlul lucrării, ar putea fi interpretată, la rigoare, nu numai ca element de separare ironică vizavi de retorica viciată cu sânge a criticului, dar și ca soluție pentru coagularea, desupra voinței auctoriale, unui întreg registru de contrarii livrate postistoriei...

Foarte restrictiv privind lucrurile, avem în lucrarea de istorie literară a tânărului George Neagoe o cercetare serioasă a publicisticii lui G. Călinescu dintre anii 1944-1949, o perioadă în care ziarul-scriitor s-a manifestat din oficiu (!) și irefutabil nu numai ca un adept

convins, dar și ca un agent și un vajnic propagandist al ideologiei staliniste și comuniste în țara noastră. Mai mult decât altul, poate, materialul documentar parcurs și analizat de George Neagoe e de natură să închidă în sfârșit gura tuturor nostalgicilor și ciracilor călinescieni, tuturor acelora care, iordânind cu talângi mai mari decât clopotele de la Notre Dame *talentul creatorului de geniu* (o noțiune labilă), pretind, fără jenă, pentru feteșul lor psihopat absolvirea de orice vinovăție. Noi înșine am avut de întâmpinat reacția cu totul deplăstă a unui asemenea individ în urmă cu câțiva ani, când deschideam în paginile unei reviste o discuție mai mult decât civilizată despre “metamorfoza purpurie a lui G. Călinescu”. Complet opac vizavi de contribuțiile studiilor și exegezilor mai noi, care dovedesc cu argumente de necontestat colaboraționismul autorului *Bietului Ioanide* cu regimul comunist de inspirație stalinistă a lui Gheorghiu-Dej, ipochimenul nostalgic al tuturor insanităților epocii totalitariste, pentru ale cărei “realizări” a defilat pe străzile orașului său de provincie cu steagul roșu în vânt desfășurat, apărând imuabilitatea cultului personalității “criticului absolut” (așa-numitul “călinescianism”) - pe care, nu-i așa? nimeni nu ar trebui să-l atingă nici măcar cu o floare -, în realitate, nu făcea decât să apere cu strășnicie judecățile apologetice ale pseudocriticii realist-socialiste promovate sub Ceaușescu și pe odiosul dictator însuși.

Extrem de interesantă - n-aș vrea să uit să consemnez - mi se pare explicația din subsidiar a cercetării lui George Neagoe (hașurată însă suficient în primul capitol), cu privire la cauzele posibile și motivația adeziunii și înrolării posibile a lui G. Călinescu la remorca partidului comunist încă din august-septembrie 1944. Recapitulând foarte succint, și făcând abstracție, desigur, de “temperamental alunecos”, oportunismul proverbial și caracterul fățarnic al omului, reacția lui G. Călinescu s-ar datora în bună măsură retragerii de pe piață, prin ordinul verbal al Președintelui Consiliului de Miniștri, Ion Antonescu, a *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent*, acuzată în unele cercuri de *filosemitism* și țintă a unei campanii de presă care a culminat cu articolul lui G. A. Cuza, intitulat *Profanare sclerată sau act de demență. Cazul G. Călinescu*, publicat în *Cetea Moldovei* nr. 1/1942. Odată cu această măsură pusă în aplicare de către noul director al Fundațiilor Regale pentru Literatură și Artă “Regele Carol al II-lea”, lui Călinescu i-ar fi fost interzis și dreptul de semnătură, situație destul de complicată, considera el (care fusese totuși adus în învățământul superior prin diligențele nu tocmai ortodoxe ale lui Nichifor Crainic), care ar explica dificultățile pe care le-a întâmpinat pe moment pentru titularizarea pe un post de profesor universitar la o catedră din Iași. În

abordarea corectă a chestiunii tânărul cercetător a avut norocul de a da peste un memoriu inedit (păstrat în Arhivele Naționale Istorice Centrale; ANIC), un document înaintat de către Călinescu în 15 iunie 1943 mareșalului Antonescu și pe care cititorul îl poate parcurge cu oarece delicii, în final, în Anexa I la carte, pp. 369-372. Grație acestui demers, surfilat cu maximă atenție de către petiționar și survenit la Cancelaria “Șefului Statului” într-un moment foarte delicat, peste numai două luni Călinescu își recapătă dreptul de semnătură, *Istoria...* sa urmând să reentre în librării la începutul anului următor. Memoriul adresat de G. Călinescu Mareșalului Antonescu și descoperit de George Neagoe, alături de articolul istoricului Gh. A. Cuza, citat mai înainte (restituit de I. Opișan în Addenda II la *Asaltul Cetății. Dosarul de securitate a lui G. Călinescu*, Editura Saeculum I.O., 2014), constituie unele dintre cele mai interesante documente scoase la lumină de noii istorici literari, în baza cărora începe de fapt (*de*)călinescizarea etică, în sensul faptului de cultură și omenescului, pe baza principiului responsabilității, atât de necesară restituirii statutului real al criticului.

Având în spate o documentare extrem de bogată, bazată, pe lângă studierea fondurilor C.N.S.A.S și ANIC, (plus eflorarea diferitelor documente olografe, dactilograme și role de film), pe cercetarea articolelor criticului semnate în *Tribuna poporului*, *Lumea* și *Națiunea* (organe de presă P.R.M./P.C.R., aflate sub acoperire, pe care de altminteri G. Călinescu le-a și condus în calitate de director), George Neagoe recunoaște franc undeva că experiența cercetării, care i-a netezit calea *până la granița cu trecutul*, ar mai avea nevoie și de alte rezolvări și clarificări, pentru a-l scăpa pe G. Călinescu de *complexul literatului rătăcit printre politicieni*. Din acest punct de vedere, “personajul principal din *Mizantropul optimist* nu este G. Călinescu, așa cum ar reși din titlu, ne avizează domnia sa, ci reacțiile *ilustrului bărbat* (s.n.) față de problemele României, în perioada 1943-1949”. Ce fel de reacții, am văzut: complet imorale și iresponsabile, antrenând căderea României, cum aprecia, pe un plan mai general, undeva, Ion Vianu, în adâncurile de brutalitate și bestialitate ale calamităților istoriei.

Un studiu mai degrabă, nu? politico-sociologic și de-abia apoi unul de istorie literară și critică, oricât de nemulțumiți s-ar arăta prețuitorii genului, o lucrare, aș concludiona (acceptând protocolar falsele granițe instituite de preopinent,) din care sociologii și politologii, în chip paradoxal, nu prea au de unde trage vrun folos (numele “divinului critic” nefiind nici măcar băgat în seamă în vreun lexicon în materie), în schimb, istoricii literari (și criticii), da! - drumul spre arhive.

cronici

LUMINIȚA COJOACĂ

Scrisoare dinspre Dumnezeu

Naște femeia otravă de flăcări

Pentru bărbatul ursită

O vântură să o ferească de ursită

O luminează în născători ca să crească

O mântuie înspre hotari să trăiască

Bărbatul se trezește. De coastă se dezvește

Coboară spre lumină pe scară fără umbre
femeia întâlnește

Dragoste dovedește. De moarte o păzește

Fără de pretenții. Izbândește.

Regulile îndemnului

Fiecare ninsoare cu poezia ei
Mai întâi omul de zăpadă
După caz ochii. Întindere confuză
Între sângele sentimentelor
Și clipa prea repede

Peste noapte cortina își varsă supremația
Ca o liniște pierdută în rabdul culorii
politice

Nici facerea nu mai are răgaz să se întindă
Parcă nici moartea nu mai presară pe rând
zurgălăi

Făcătura de bine este ca lucrul fără de
înțelepciune

Mai întâi ghiniounul rostuit între degete

Ca la urmă așezarea

Cu fiecare ninsoare. Trecere.

Elegia urcușului

Peste munții de înger
Au urcat păpușile
Dezbrăcate de lacrimi
Ca de sentimente
Plăcerile

Nu asterneți nopțile peste fapte
Spun ursitorile deșarte
Ca într-o poveste fără ieșire
Oamenii pe rând se dau într-o parte

Plânsul pixului declanșează furtuna
În oase

Rodiile descrețite urcă în liniște spre
angoase

Pași măsuțați ropote spre aplauză ninsori

Poezia cuvintelor doar un suflet de flori

Cu sârg și vioiciune

În bine întocmita culegere de povestiri *Bărbați fără femei* (tradusă în limba română de Iuliana și Florin Oprina, publicată de Polirom în 2014), Haruki Murakami își etalează arta de a povesti, cu măiestrie și savoare, o mulțime de întâmplări obișnuite și neobișnuite, selectate din viața unor indivizi care nu se zoresc să ducă un trai normal, ci caută să treacă adesea de frontierele normalității, dovedindu-se niște nesățioși exploratori existențiali, cărora li-i întruna cu voia să frizeze excentricul, să asume atipicul, să avanseze în te-ai mira ce zonă iregulară, să se aventureze într-acolo unde liniștea se preschimbe treptat în neliniște, inconfortul ia locul confortului, incertitudinea i se substituie certitudinii, riscând să-și pună în pericol puținul avut de care dispun la un moment dat, să-și destabilizeze o situație câteodată de invidiat, cutezând să înfrunte tot felul de adversități din dorința de a nu rata niciodată întâlnirea cu necunoscutul fascinant, cu insolitul extrem de atractiv, cu tot ceea ce tinde să se proiecteze aiurea, altminteri, dându-și silința să atragă atenția, în repetate ori, asupra singularității lor, asupra uriașei nevoi de libertate, asupra voinței de a ieși din conul de umbră al apatiei și mediocrității, asupra dorinței de a trăi ad libitum.

De vreme ce are probleme cu sănătatea, actorul Kafuku – personajul principal din povestirea *Drive My Car* – o angajează pe tânăra și cumintea Misaki ca șoferiță, renunțând să-și mai conducă vechiul automobil suedez, menajându-și ochiul afectat de glaucom. Stând de vorbă adesea cu inteligenta sa angajată, pățitul bărbat îi mărturisește acesteia că n-avusese o căsătorie tocmai fericită, că fusese înșelat de nevastă-sa (decedată între timp), că meseria actricească se bazează pe inevitabila ieșire și întoarcere în sine, că se împrietenește cândva chiar cu amantul soției sale (al cărui nume era Takatsuki), o persoană destul de vorbăreț și de amabilă, decât că lipsită de profunzime.

Cunoscându-l odată pe tânărul ospătar Kitaru, naratorul Tanimura din structura narativă intitulată „Yesterday” a rămas uimit de insistența celuiualt de a se perfecționa în folosirea rostirii dialectale din Kansai. După împrietenirea cu el, și-a dat seama că straniul dialectofil din Tokyo era foarte relaxat, îndrăgea nonsensurile, cânta cu multă plăcere vreun cântec la modă, se cam codea la învățătură din pricină că-i lipsea motivația, nu accepta ca viața să-i fie „așa lină, plăcută și fără obstacoli”. La sugestia și la insistența lui Kitaru, naratorul s-a întâlnit cu prietena (Erika) prietenului său, înzestrată cu „curiozitate și minte iscoditoare”, aflată în „căutarea de noi posibilități”.

Propulsându-l în prim-planul narativ pe doctorul Tokai, povestirea *Organul independent* ne face cunoștință cu un personaj matur, necăsătorit, cu „un venit anual considerabil”, „bine educat, politicos, cultivat”, acceptat de femei „fără rețineri”. După ce vreme de treizeci de ani a avut parte de o burlăcească „viață norocoasă”, evitând să-și prefacă simpla afecțiune în dragoste năbădăioasă, pomenitul chirurg-estetician „s-a îndrăgostit lulea” de o tânără ce nu-l prea lua

în serios. După ce a citit o carte despre viața în lagărele naziste, îndrăgostitul și-a pus problema identității și a valorii sale. Ca urmare a suferinței pricinuite de iubirea neîmpărtășită, el s-a îmbolnăvit de anorexie. Pierzându-și „dorința de a trăi”, a murit curând.

Din ce în ce mai atașat de amanta lui, o excelentă soră medicală, Habara – personajul principal din narațiunea *Șeherezada* – îi cerea frecvent acesteia să-i povestească fel de fel de pățanii din viața ei anterioară, în care fusese chișcar. Savurându-i povestirile ingenioase, năzdrăvane, impregnate de arome fantastice, amantul înfocat se simțea minunat, avea impresia că evadează aiurea, că scapă din chingile oricăror dependențe umilitoare, că se deconționează bine de tot. După ce asculta atâtea minunății narate cu iscusință, bărbatul satisfăcut cădea într-o plăcută stare de visare, „învârtind în minte fiecare lucru pe care i-l istorisise ea în pat, aidoma unui vraci care-și rumegă mâncarea”. De îndată ce se gândea că, odată și odată, avea s-o piardă pe inepuizabila povestitoare și amantă, celălalt se întrista profund, își pierdea încetul cu încetul buna dispoziție, devenea necomunicativ, se adănea într-o singurătate vecină cu disperarea, dădea semne de mohoreală și apatie, nu mai simțea cătuși de puțin fireasca și legitima bucurie de a trăi, își istovea discernământul și cumpătul, descindea din ce în ce mai des în sine, scufundându-se, precum un chișcar, „într-o beznă adâncă”.

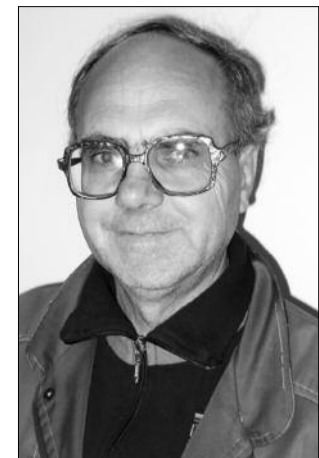
Descoperindu-și soția cu altul în pat, Kino (din povestirea căreia îi împrumută numele) nu s-a mai întors niciodată acasă, s-a mutat la mătușa lui care i-a permis să-i preschimbe localul tradițional într-un bar modern, s-a străduit să nu fie resentimentar, să nu le poarte pică persoanelor vinovate de destrămarea căsniciei sale, „nici nu-și mai dădea bine seama ce înseamnă fericirea”. Ca barman a avut ocazia să cunoască fel de fel de clienți. Uneori avea senzația „că e înconjurat de șerpi”. La un moment dat, un client misterios (Kamita) care îl protejase, alungându-i din bar pe doi indivizi puși pe hartă, i-a cerut să închidă barul „înainte să înceapă următoarea ploaie lungă”. De teamă să nu mănâie niște forțe oculte, l-a ascultat pe celălalt, „s-a dus la Takamatsu”, apoi în Kumamoto. Ulterior i s-a năzărit că ajunsese să fie „pe jumătate transparent”. Desprinzându-se încetul cu încetul de realitate, descinzând pe tărâmul fantasticului incert, dezzechilibrant, personajul își pierde luciditatea, dă semne de dereglare, începe să plângă ca un copil lipsit de curaj, traversează o puternică, zguduitoare criză de identitate, nu mai poate să se întoarcă în lumea reală.

Subit „metamorfozat în Gregor Sansa”, personajul din povestirea *Samsa îndrăgostit* are impresia că „în centrul trupului său era de parcă s-ar fi deschis o genune”, sesizează că „nu numai că era pocit, dar era și prea vulnerabil”, evoluează cu multă dificultate, într-o manieră kafkiană, rezervându-și dreptul de a gravita pe orbita minorului, se comportă aidoma unui „om cu oarece dizabilități”. Înfometat fiind, „mânca total absorbit, ca într-o cursă contra cronometru”.

După masă „simțea o dualitate temporală stranie, ca și când lucrurile pe care le experimenta acum se șteau din viitor, sub formă de amintiri”. În prezența tinerei, cocoșatei femei venite să repare încuietorea ușii, personajul ectoplasmatic se pierde cu firea. În același timp însă „silueta fetei îi stârnea un soi de empatie nostalgică”. Din vorbă în vorbă cu cealaltă, el află că în Praga (din 1967) se afla o armată străină, menită să-i intimideze pe localnicii răzvrățiți, grozav de hotărâți să treacă din imperiul servituții în cel al libertății. După plecarea fetei, metamorfozatul observă că „toate erau învăluite în mister, ajunge să creadă că „sufletul lui tânjea s-o mai întâlnească pe fata enigmatică”, purtătoarea de cuvânt a unei umanități bine articulate, lipsite de echivocitate.

Tocmai la miezul nopții, naratorul din povestirea *Bărbați și femei* e sunat de cineva care-i spune că s-a sinucis M. – femeia pe care o iubise pătimaș cu câțiva ani în urmă. Căutând să își aducă aminte de sinucigașa ce îi fusese atât de dragă, el mărturisește că o cunoscuse pe M. din timpul adolescenței, ca pe cea mai frumoasă fată din clasă. Dispărând câțiva ani din viața sa, minunata colegă „fusese păcălită de vorbele dulci și iscusite ale marinarilor, care o urcaseră pe un vapor mare și o purtaseră în depărtări” vane, înșelătoare. În toila tinereții a regăsit-o și a strâns-o „cu toată puterea în brațe”. Pierzând-o din nou, s-a pomenit în abisul deznădejzii. Odată cu aflarea veștii despre moartea prietenei fără pereche, se socotește „cel mai singur om din lume”, bărbat fără femeie, lipsit de sinele-i consistent și compact.

Povestitor de excepție, înzestrat cu inegalabilul dar al transmutării realității plate într-o ficțiune cât se poate de proeminentă și de inefabilă, autorul cărții *Onna no inai otokatachi* (2013) se pricepe să concentreze într-un singur text narativ rezonanțe multiple, descrie orice într-un mod relativ degajat, trece cu extremă ușurință dintr-un registru al narației într-altul, permițându-i fantasticului să se strecoare în interstițiile banalului, portrețizează cu îndrăzneală fel de fel de figuri umane, surprinzându-le fie în momente de relaxare, fie în situații critice, le îngăduie deseori personajelor să dialogheze fără nicio reținere îmboldindu-le să se dezvăluie cu voluptate, să-și înfățișeze bucuriile și suferințele, nădejile și dezamăgirile, împlinirile și frustrările, evită să cultive digresiunea parazită, cu iz moralizator, să-și transforme proza vibrantă în eseu posac, să se lanseze în te-ai mira ce meditații avântate, preferând să observe cu acuitate, să noteze într-o manieră deosebit de scrupuloasă, să acumuleze răbdător o sumedenie de detalii semnificative, pe care le asamblează fără grabă, să-și gradeze atât de subtil acțiunile încât să creeze destul de ușor impresia că toate cele povestite de el cu sârg și vioiciune se desfășoară de la sine, fără a fi nevoite cătuși de puțin să se supună crâncenei presiuni a circumstanțelor mai mult sau mai puțin schimbătoare.

Povestitor de excepție, înzestrat cu inegalabilul dar al transmutării realității plate într-o ficțiune cât se poate de proeminentă și de inefabilă, autorul cărții *Onna no inai otokatachi* (2013) se pricepe să concentreze într-un singur text narativ rezonanțe multiple, descrie orice într-un mod relativ degajat, trece cu extremă ușurință dintr-un registru al narației într-altul, permițându-i fantasticului să se strecoare în interstițiile banalului...

Concursul național de proză scurtă „RADU ROSETTI” ediția a XVIII-a 2016

- Concursul este organizat pe trei grupe de vârstă: 10-15 ani, 16-20 de ani, 21-35 de ani.
- Condiții de participare:
 - 1 sau 2 lucrări care să nu depășească 10 p. A4 (text dactilografiat / tehnoredactat) și care să nu fi fost premiate la alte ediții ale concursului nostru;
 - Textul va fi tehnoredactat în programul Microsoft Word și salvat în format .doc (nu docx), cu font Times New Roman, mărime 12, spațiere la 1 rând, cu diacritice, cu respectarea ortografiei, marginile paginii setate la 2 cm, aliniere justfy.
- Modalitatea de trimitere sau depunere a lucrărilor:
 - Lucrările se vor trimite într-un plic format A4, care va conține:
 - lucrarea, la începutul căreia nu se menționează numele autorului, ci doar titlul, categoria de vârstă și un motto;
 - un plic mic, închis, pe care se va specifica motto-ul lucrării și care va conține datele de identificare și contact ale autorului: numele și prenumele, data nașterii, adresa completă, numărul de telefon, ocupația și adresa de email.
 - În paralel, lucrarea în format electronic, având specificate același motto și categoria de vârstă, va fi expediată pe adresa: bibli_on@yahoo.com ca atașament

tehnoredactat. Mesajul va avea ca subiect „pentru concursul de proza Radu Rosetti”. Organizatorii garantează anonimatul expeditorului.

■ Participă tineri care nu au debutat editorial în proză și nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor.

■ Lucrările (schite și povestiri) vor fi expediate pe adresa: Biblioteca Municipală „Radu Rosetti” Bulevardul Oituz nr. 13 A, Cod poștal 601077 Onești, Jud. Bacău

■ Data limită de primire a lucrărilor: 1 octombrie 2016.

■ Premiile vor avea loc în data de 3 noiembrie 2016. Pentru laureații concursului cu domiciliul în alte localități, premiile vor fi expediate prin poștă.

■ Relații la telefon: 0234/324099, tel./fax 0234/312202.

OBSERVAȚII:

Versurile, fragmentele de teatru sau eseurile filozofice, istorice, lingvistice etc. nu vor intra în concurs.

Iulia Feier și memoria descătușată

Iulia Feier e o frumoasă poveste de dragoste între un bărbat și o femeie care se privesc prin ochii celuilalt: fiecare își vede partea ce-i lipsește și se vede pe el însuși. Autorul așază iscusit oglinzile narrative în locuri unde un privitor neavizat nici nu bănuiește: într-un arbore de ginkgo biloba...

În așteptarea megaromanului **Anotimpul grivanilor**, Ion Nicolae Anghel iese în lumea literară, de astă dată nu în postura de editor al cărților altora -cum a făcut-o cu pricepere și iscusință de mai bine de un sfert de veac, la cunoscutele edituri Facla, Editura de Vest și Amarcord- ci ca autor, cu volumul de povestiri **Iulia Feier și alte povestiri din memorie**.

Povestirea care deschide volumul, **Iulia Feier**, e cronică a unei iubiri încătușate într-o memorie fluidă. În fapt, iubirea dintre o studentă, și Alex, editor, iubire consumată într-un contur temporal difuz, undeva spre sfârșitul spectrului comunist. În fundal se simt tabieturile de gulag, în care un redactor de editură, cum este Alex, e cumva în centrul unei lumi obsedate de a depăși zăgăzurile existențiale prin lectură, în genere, prin cultură (Și mai în fundal se aud sunetele unui concert Mozart și acorduri de Recviem, dar și Edith Piaf, Aznavour sau Yves Montand, foșnet de carte care se deschide la Camus, Platon sau Kazantzakis, savoarea rară a unui pahar de vin de Malaga, tabieturi și răsfățuri de neînțeles pentru un cititor de azi.) Dealtfel, prin toată povestirea bănuiește, ca un vânt retrograd, ecourile unei lumi pierdute într-o frumoasă naivitate, lumea în care am trăit unii dintre noi, Doamne, acum mai bine de un sfârșit de secol! și care dă povestirii, prin atenta distilare de parfumuri cu care ne răsfăță acest maestru al avatarurilor Memoriei, care e Ion Nicolae Anghel, aerul de pergament înmuiat într-o amară lacrimă. Însăși esența poveștii dintre doi oameni, despărțiți temporal de granița a șapte ani și, mai apoi, de veșnicia a două cadavre, între care veghează doar o rivieră, deopotrivă simplă și consistentă, conține sâmburele unei melancolii controlate, dinamica unei neputințe care vine din pânzele cenușii ale Destinului, în marginea căruia, ca niște avocați ai părților care se întâlnesc și se despart în fiecare clipă, doctorul Antoniadă și verișoara Marina, poartă o umbrelă, fiecare pentru protejatul său, dar care nu se va deschide niciodată. Iulia Feier e o frumoasă poveste de dragoste între un bărbat și o femeie care se privesc prin ochii celuilalt: fiecare își vede partea ce-i lipsește și se vede pe el însuși. Autorul așază iscusit oglinzile narrative în locuri unde un privitor neavizat nici nu

bănuiește: într-un arbore de ginkgo biloba, în ochiul atent al "asistenților" Antoniadă și Marina. Asistăm cu încântare de cititor, care încă mai așteaptă autentice povestiri și, iată, în sfârșit, e răsplătit cu o oglindire luminoasă. Vocile narrative se întreacă și se completează într-un puzzle narativ original, în care destinul abrupt al protagoniștilor e tratat magistral-simbolic, ca o sclipire de stilet. Povestirea are ritm, consistență și o introspecție psihologic-simbolică pe măsură. Autorul se dovedește a fi și un fin analist al sufletului feminin, "partea" narativă a Iuliei Feier fiind, de departe, cea mai întinsă, dar și cea mai reușită.

A doua povestire din volum, **Vila de sub colină sau cum se poate scrie puțină literatură cu puțin** e relevantă pentru modul subtil și rafinat al lui Ion Nicolae Anghel de a scrie și de a simți literar. Astfel, într-un mod misterios, autorul transformă lucruri mici și aparent insignifiante, adică "puținul", într-un univers deopotrivă casnic și fastuos, adică "multul", care e însăși Literatura. Și ce înseamnă "puțin" la Ion Nicolae Anghel? Un motiv suficient ca să grațiezi omenirea", șuvoaiele de furnici ce împânzesc "Aleea trandafirilor sau Aleea nucilor", în jurul cărora vibrează ființe magnetice, precum soția Dana sau Sandu Moș, care "are darul vorbirii și are și el o poveste a lui și (...) n-are cui s-o spună", și autorul însuși! Toate acestea sunt transferate, printr-un proces laborios și fantastic, în corpul vibrant al Povestirii. Ion Nicolae Anghel e cronicarul ființelor mici, suprasaturate de propria simplitate, al oamenilor cu biografii relevante prin fragila lor umanitate. Universul povestirilor lui Ion Nicolae Anghel e plin de melci, diafane pisicuțe și țanțoși motani, dar, mai ales, de harnice furnici. Simpatia lui e evidentă pentru făpturile mărunte, dar și față de evenimentele existențial-casnice. Deseori, autorul trece cu un surâs pe lângă evenimente "majore" din istoria Lumii, dar și al Povestirii, fiind mai preocupat de "somnia furnicilor despre care vorbea Antoniadă sau Eduard în Carte" decât de căderea zidului Berlinului! Ion Nicolae Anghel posedă o empatie genuină și molipsitoare, pe care o au doar marii povestitori, față de un microcosmos mărunț dar adânc relevant prin simplitatea sa.

În același registru, dar cu mai pregnante redundanțe din propria existență, însă cu aceeași siguranță stilistică și iscusință auctorială, sunt povestirile **Parada veleitarilor și Andreea**. Prima este o operație în direct, în halat alb și spadă de editor, de Don Quijote rătăcit prin fauna literară, în procesul necesar de defrișare a pădurilor literare tinere, eliberate de iarba prea înaltă și de veleitarii cei mulți. Este, după știința mea, prima povestire scrisă despre un editor, având ca autor tot un editor! În a doua apare în prim-plan fiica sa Andreea, dar obsesia veleitarilor și a terenurilor nefertile ce rămân în urma lor, continuă! Cele două povestiri păstrează nu doar o parte din tematică și personajele din **Iulia Feier**, dar și impecabila scriitură. Dealtfel, Ion Nicolae Anghel are darul rar de a-și amesteca propriile trăiri, în definitiv propria viață, în fluidul cald al Povestirii. Rezultă un melanj original și, fără îndoială, incitant, de fantasmă și de contemporaneitatea cea mai pregnantă.

Volumul se sfârșește cu un răsfăț narativ numit **Rîpele galbene**, în care reîntâlnim în Ion Nicolae Anghel același povestitor nestăpănit, iscusit, savuros. Acum fluxul memoriei iese din contingentă, cum ar spune Ion Barbu, și se înscrie într-un siaj emoțional adânc relevant. Amănuntul plastic e fixat cu tușă groasă, într-o evanescență a simțirii: "E momentul când simți burta calului nădușită de transpirație și pulpele ți se lipesc de părul cleios și și se face greată". O povestire memorabilă, aflată pe marginea subțire dintre stepa unui trecut incert și, oricum, definitiv pierdut, și înțelepciunea Nimicului, între Viață și semnele ei îngropate în nisipurile mișcătoare ale Memoriei.

La prima vedere, **Iulia Feier** pare a pridvorul marelui roman ce va să vină, dar este o operă de sine stătătoare, profundă prin mesaj și realizare artistică, fermecătoare prin iscusința narativă, și ne dă dreptul să așteptăm cu încredere și nerăbdare **Anotimpurile grivanilor**.

În definitiv, cele cinci admirabile povestiri din **Iulia Feier și alte povestiri din memorie** sunt ca un susur de râu ce anunță freamătul marelui fluviu.

GHEORGHE TRUȚĂ

UN DOCTOR CARE

Printre recente apariții ale editurii „Zodia Fecioarei”, condusă cu multă competență și dăruire de harnica profesoară Maria Mona Vâlceanu, la recentul *Târș de Carte*, am întâlnit și două volume de versuri, semnate de doctorul Constantin Teodor Craifaleanu: „Versuri amestecate”, apărut în 2015 și „Floarea iubirii”, 2016.

Aceste „Versuri amestecate” marcau debutul târziu al unui medic care, pe lângă profesia sa de bază, de a-i vindeca trupește pe oameni, a pornit și pe drumul „Jocului secund”, cum s-a exprimat odinioară matematicianul Ion Barbu.

După cum ne mărturisește autorul, într-o scurtă autoprezentare – „Către cititor”, el este un moldovean cu sufletul dăruit de lumină, a studiat la Brașov, în cetatea românismului, a lui Andrei Mureșanu, și a devenit piteștean prin căsătorie cu o doamnă medic de familie, iar fiul lor îi urmează, cu succes, în profesie. Suficiente motive de mulțumire și chiar fericire, dacă sufletul poetului nu s-ar fi ivit pe neașteptate.

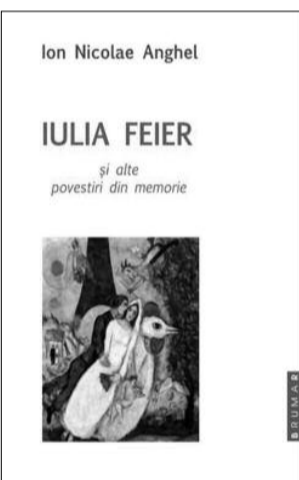
Versurile lui Constantin Teodor Craifaleanu „amestecate” par o antologie a producțiilor poetice anterioare și prezintă

multă sensibilitate, deschidere spre fereastra sufletului omenesc, precum și o permanentă admirație pentru frumusețile naturii: "La munte nu știu ce-i tristețe, / Nici gândurile nu mă mai frământă, / Acolo doar liniștea-mi cântă / Și veșnic respir tinerețe" (*La munte*, p. 35).

Uneori se apropie de Ștefan Petică, poetul gingaș al florilor: "Trandafirul alb e rege, / Trandafirul roșu-i sfânt, / Cel galben e, se-nțelege, / Strop de soare pe pământ" (*Buchet de trandafiri*, p. 30).

Apoi, alunecând pe firul sugestiei lui Lucian Blaga, autorul dedică versuri unui specific cuvânt românesc – dorul: "E boală tot ce mi se-ntâmplă, / O dulce boală, – adevărat, deși-i pornită de sub tâmplă, / În inimă s-a instalat // Iar de aici până la suflet / M-a împânzit ușor, ușor, / Și, din călcăie până-n creștet, / Eu sunt bolnav de boala dor" (*Bolnav de dor*, p. 31).

Înțelegem, astfel tainele inspirației autorului, drumul spre frumusețile înțelepciunii, spre o iubire de maturitate: "Hai să uităm, iubito, de clipele frumoase, / Când te țineam în brațe și tu mă sărutai, / Când eu îți spuneam versuri de dragoste, duioase, / Iar tu

”cocoșul are dreptul la o secure ascuțită”

Orice antologie pare să fie reluarea unor lucruri deja spuse. Astfel, antologia de autor a remarcabilei poetese care este Gela Enea (”cocoșul are dreptul la o secure ascuțită”, Craiova, Editura Aius, 2016) se înscrie într-o așteptare nefericită de repetitivitate. Cu toate acestea, spre bucuria estetică a lectorului, cartea de față depășește inerția negativă a așteptării de întâmpinare. Ea constituie o întâmplare fastă pentru destinul liricii Gelei Enea. Din elemente disparate ale unor relativ puțin cunoscute volume de versuri, prin antologare se construiește un tablou liric revelator și recognoscibil. Antologia reține 36 de poeme, provenind din cele patru volume în care a publicat versuri. În această ordine de idei, este de menționat că Gela Enea a debutat în revista ”Ramuri”, în 1995. În 1996 a apărut primul volum, ”Dați-mi voie să trec”; din care sunt reținute în antologie patru poeme. Din volumul ”steag alb într-un cântec negru” (2015) sunt selectate zece poeme; din ”mășți” (2015) se reiau șase, iar din ”neurophobia” (2016), șaisprezece poeme.

Prin montarea poemelor în rama antologiei se face mai exact vizibil tabloul liricii Gelei Enea; apar mai limpede cele două articulații productive ale viziunii poetice (situarea și starea); devine mai pregnantă modalitatea de structurare a universului tematic; este mai ușor identificabil portativul pe care vibrează poemele și este mai facil de detectat coerența ideatică poetică.

Situația poetică fundamentală a eului liric discursiv este aceea de colecționar de trăiri semnificative. Actul productiv poetic constă în a transforma în vers evenimentele marcante ale existenței personale. Poezia Gelei Enea este o colecție diacronică de trăiri revelatoare, este un muzeu al experiențelor de cotitură. Poemele sunt revelații existențiale: ”Umblu prin mine/ ca prin muzeul național/ când te oprești mai mult/ asupra exponatelor care contează” (”exponate de muzeu”). Sentimentele și pasiunile impregnate liric sunt exponate păstrate în muzeul poetic interior. Poezia este un muzeu al existenței personale, al vieții individuale.

Arta poetică se bazează pe selectarea și expunerea de evenimente emoționale capitale, pe afișarea întâmplărilor care marchează linia existenței: frici, neliniști, temeri, întrebări, tristeți, nefericiri. În fiecare exponată lirică se

încarcă o stare și în miezul fiecăreia se introduce senzația de a fi pe ”buza prăpastiei”. Munca poetului constă în a arhiva și clasifica trăirile și în a aduce în instanța lirică iradiere ale stărilor arhivate: ”scriu versuri lungi înclinate pe buza prăpastiei/ căci vocația poetului e fantoșă vieții personale/ trăiri clasificate” (”trăiri clasificate”). Un caz special este acela al însuși poemului: poemul este metaforizat drept o pasăre împăiată (vezi poemul ”păsări împăiate”).

Poetul nu trebuie să se oprească la suprafața lucrurilor, nu trebuie să-și lase privirea să se lipească de pielea evenimentelor. El trebuie să acceseze miezul faptelor, evenimentelor și întâmplărilor existențiale. Spiritul poetic nu caută deci onticul, ci ontologicul: ”caut oase/ așa cum alții caută metale rare/ în cutia neagră a pământului/ sau în mine” (”la mort sans frontieres”).

Tensiunea lirică ce declanșează și acreditează un eveniment existențial-exponat provine din șocul produs de lipsa de rațiune care stă la baza trăirilor. În timp ce gândește rațional, eul liric realizează că acționează emoțional. Tensiunea constă în faptul că raționalul nu epuizează emoționalul, deși ar dori aceasta.

Patru sunt temele ce alcătuiesc armătura universului liric al antologiei: timpul, moartea, viața și iubirea. Vectorii acestor teme, figurile marcante ale peisajului liric sunt mama, bunica, tata și iubitul nenumit. Dintre cele patru concepte-tematice întemeietoare, moartea și iubirea sunt exponate de sine stătătoare. Ele sunt realități autotelice și nu trebuie luate în glumă ori tratate cu ironie: nu trebuie să aplaudăm ”ca proștii moartea altora” (”pact”). Dragostea în mod specific nu începe și nu se termină odată cu punerea ei în cuvinte: ”dragostea s-a sfâșiat în silabe” (”mărturisire”).

Viața și moartea apar prin unele dintre formele lor. Timpul este cadrul care face posibilă și viața, și moartea, și existența; de aceea, ”nu e bine să te pui cu timpul/ are pentru fiecare o oră H/ iar dacă nu te găsește în stație/ o iei pe jos” (”timpul tău”); ”timpul se contorsionează” (”fals tratat despre inocență”). Înainte de toate, timpul dă sens și finitudine vieții. O etapă a vieții o constituie vârsta, iar o alta, îmbătrânirea: ”după zece ani

am vrut să plec/ (...)/ după alți zece ani am vrut să plec/ (...)/ după următorii zece ani am vrut să plec” (”vârste”); ”au îmbătrânit și copacii din oglinzile retrovizoare/ (...)/ nicio tristețe fundamentală/ (...)/ nu aveam un cer de rezervă” (”stația cu numărul 18”). Târziul este o modalitate de a lăsa timpul să o ia înainte și de a-l face astfel recuperabil: ”târziul/ e cămașa de forță” (”târziul”).

Viața și moartea sunt simultane, iar momentul lor de glorie îl reprezintă prezentul: ”aici e nevoie să puneți de toate/ dar mai ales/ e nevoie să nu luați nimic/ pentru că nu vă aparține nimic” (”aici e nevoie să puneți de toate”). Viața trebuie trăită cu grijă, căci ea pregătește moartea. Mai mult, moartea se plătește trăind. Măreția vieții derivă din măreția morții e care ți-o pregătești: ”abia acum înțeleg măreția morții/ când o provocă trebuie să ai cu ce” (”cocoșul are dreptul la o secure ascuțită”). Moartea senină este în fapt un dar de iubire al unei vieți ce a meritat să fie trăită: ”te rog ultima oară/ mamă/ fii senină/ voi trage cât de ușor pot/ cablurile” (”neurophobia”). Viața și moartea sunt două mari, simultane călătorii: ”să-mi pot face o corabie/ pentru marea călătorie” (”la mort sans frontieres”); ”în fiecare zi înainte spre mine câte-o palmă-două de țărână/ (...)/ eu cobor” (”lecție de bună purtare”). Finalmente, timpul este un acasă, este locul unde ne trăim ”naufragiul” ”nobila casă”).

Dragostea este poezia, este muzica, este arta existenței. Adevărata dragoste se autoverifică în trăirea artei: ”dacă-l iubești/ dansează cu el/ ține-i ritmul” (dansează cu el”); ”dă-l încolo de fum/ am o grenadă / neexplodată în piept/ îți arăt cum se face/ dar stinge odată țigara aia/ și lumina/ dacă tot te apuci” (”eu & eu”); ”sunt vremuri grele, vremuri de criză vremuri/ în care murim de poezie ca dintr-o boală” (”închide ochi, Maria”); ”mintea mea de pe urmă/ convertită în poeme pentru marea dragoste/ în așteptarea căreia mi s-au îmbolnăvit ochii/ mâinile/ pașii” (”întoarsă pe dos”).

Per ansamblu, antologia pune în evidență în sinteză calitățile poetice ale unei poetese remarcabile.

ȘTEFAN VLĂDUȚESCU

Patru sunt temele ce alcătuiesc armătura universului liric al antologiei: timpul, moartea, viața și iubirea. Vectorii acestor teme, figurile marcante ale peisajului liric sunt mama, bunica, tata și iubitul nenumit. Dintre cele patru concepte-tematice întemeietoare, moartea și iubirea sunt exponate de sine stătătoare.

IUBEȘTE POEZIA

romanțe triste, cu lacrimi îmi cântai”(Hai să uităm, iubito p. 48).

Cea de a doua carte „Floarea iubirii”, a lui Constantin Teodor Craifaleanu, vine parcă în continuarea versurilor anterioare, marcând o evoluție certă, sensibilizată, de la început, printr-un fel de crez artistic:

„Dacă m-ar întreba cineva ce este Poezia, i-aș răspunde simplu: Nu știu! Dar mă întreb, oare, știe cineva? Eu nu cred. S-au dat mii de definiții. Vă amintesc una dintre ele: *Cerească floare, albă, strălucită / Cu blând parfum de Rai e Poezia*”. Îi aparține marelui Poet și Medic Vasile Voiculescu.”(Gânduri, p. 7).

Luându-l ca model pe înaintașul său, în practicarea medicinei și versificației, domnul Constantin Teodor Craifaleanu ne sugerează că, la fel de mult precum își iubește profesia, se străduiește să descifreze și „Floarea iubirii”: „Eu sunt îndrăgostitul de serviciu / În lumea asta plină de grotesc, / Eu sunt îndrăgostitul din oficiu, / Iar despre asta vreau să povestesc...// Și nu e vorba despre vreun capriciu, / Eu simt nevoia să mă-ndrăgostesc, / Că pentru mine este un supliciu / Să treacă vremea fără să iubesc”(Mereu îndrăgostit, p. 10).

El își invită iubita într-un zbor cosmic, sugerând nemoartea creației față de efemeritatea existenței umane: ”Hai, să plecăm, iubito, să ne plimbăm prin nori, / Să hoinărim pe-acolo ținându-ne de mână / Și să ne iasă-n cale, doar Îngeri zâmbitori / Și-n câte-o noapte caldă, din când în când, vreo Zână...(Să plecăm..., p. 20).

Remarcăm nu doar sinceritatea mărturisirilor, ci și creșterea responsabilității de sine, printr-o exprimare cu rol educativ. E vorba de-o filosofie a iubirii, pe care poetul vrea s-o transforme în act creator: ”Când îmi zâmbesti, mă pierd cu totul, / Parcă m-afund într-un abis.../ Caut zadarnic antidotul / De a ieși, cumva, din vis, // Dar, spun în gând o rugăciune, / Îl rog frumos pe Dumnezeu / Să săvârșească o minune: / Să-mi fii alături mereu. (Femeia ideală, p. 81).

Iată acum: o poezie deja împlinită și convingătoare, atât prin perfecționarea mijloacelor de exprimare, cât și prin gingășia sentimentelor ce le exprimă. Cele două volume pe care vi le-am prezentat marchează drumul ascendent al unui creator talentat și sincer.

ION C. ȘTEFAN

cronici

Observației realiste i se adaugă umorul negru și tensiunea produsă de proximitatea necunoscutului și a neînțeleșului (reacția naratorului cu privire la comportamentul suspect al Piticarniței, neîncrederea în amante, impresia că este spionat). Fundalul este cel al plictiselii, al platitudinii, al încordării, ieșirea din monotonie realizându-se tocmai prin alegerea acelor povestiri în care fantezia, erotismul, franchețea se împletesc cu atâta finețe.

„Hârtiei i-am fost și i-am rămas sclav credincios”

În *Paznicul muzeului* sau *Calistrat Taxidis* (TipoMoldova, Iași, 2016) este corporalizată experiența, de data aceasta, *romanescă*, a poetului **Radu Cange**. Observarea stărilor paznicului poreclit „memoria muzeelor” se înscrie în direcția biografiei, a derulării pline de naturelețe a momentelor de cumpănă, rătăcire, extaz, languare ce caracterizează, în mod realist, omul simplu care își exercită meseria cu fidelitate. Avem de-a face cu un personaj care se descoperă (cititorului și lui însuși!) cu dezinvoltură, creând o atmosferă degajată prin felul în care alege să aștearnă pe hârtie, mereu fidelă trăirii sufletești autentice, evenimente ce pot părea, la prima vedere, stranii. De fapt, nu sunt decât frânturi ale existenței unui personaj care întruchipează eternitatea și fascinația în fața spectacolului vieții.

Microromanul, structurat în două părți (*Paznicul, scriitorul și alte întâmplări; Golemul*), la care se adaugă romanul *Nebunul de la etaj* și referințe critice, este o probă de sinceritate, având ceva din stilul unui jurnal. Naratorul-personaj nu ezită să înfrunte propria realitate, adevărul despre sine: „Întotdeauna m-am simțit mediocru”; „Eram mai diafan decât prima lumină și mai păcătos decât ultimul păcat”; „-Cine e Calistrat Taxidis? se auzi dintr-o altă lume. – Eu, cine altul, am răspuns”; „Eram un mitoman”. „Omul care nu doarme” trăiește epicureic, privește singurătatea în față și sfidează timpul cu tăria proprie celui neclintit în convingerile sale: „Mi se părea că eram stăpân pe propria singurătate. (...) Era o singurătate coclită. Îmi urmam viciile cu credința unui căine pentru stăpânii săi și le păstram cu avarie. (...) Credeam că sunt un temerar. (...) Mai aveam puțin și împlineam veacul”. Calistrat este cel care cunoaște cel mai bine cotloanele muzeului, cel prin fața căruia au trecut atâtea chipuri de vizitatori. Deși este vorba despre un personaj care, în contextul literaturii medievale, de pildă, ar fi fost înzestrat cu calitatea de „erou”, din perspectiva dăruirii pentru meserie și a curajului de a se avânta în necunoscut, Calistrat nu urmărește gloria efemeră. Este, înainte de toate, omul simplu, având calități și defecte (viciile sale : fumatu și băutura), bărbatul care dă în vileag amorul, sub toate formele sale. Din când în când, meditează la o forță care dirijează existența umană, în general : „Le orânduia cineva și boala și evenimentele ? Greu de spus”.

Un alt aspect ce reține atenția este fluența povestirii și o alternare a vocilor narrative. Pe nesimțite, se face trecerea de la persoana I la persoana a III-a, apoi a II-a, spre a reveni la același *axis mundi* : muzeul și paznicul. Trece, rând pe rând, de la povestea unui vizitator despre aventura cu profesoara de chimie, la cea a prozatorului ratat (poreclit *Piticarnița*; se dovedește a fi directorul muzeului) și tot așa, până la Bătrânul care nu mai apucă să se bucure de pensie. De fapt, nu este altceva decât derularea vieții, cu toate etapele sale, transpuse în eterne valori: năvălnicia tinereții, obsesiile vârstei mature, înțelepciunea câștigată prin experiență.

Din paginile volumului, nu lipsesc nici pasajele cu puternice accente meditative, a căror sursă o regăsim în viața însăși. Acestea sunt inserate cu abilitate printre aventuri frivole, experiențe neplăcute (cum ar fi timpul petrecut la închisoare din cauza unei confuzii) și descrieri ale altor personaje: „Consideram

trădarea un fel de manufactură a cugetului, o troglodire a individului moștenită din vremuri întunecate, asupra căreia nu se putea interveni prin educație”; „Trăiesc într-o societate degradată, între oameni care nu mai seamănă cu nimeni și mă întreb ce mai caut printre ei”; „Întotdeauna ne bucurăm, unii dintre noi, când constatăm că nebunia noastră este mai cuminte decât a celuilalt”. Acestea sunt unele dintre constatările pe care personajul, detașat pentru un moment de acțiune, le exprimă coerent, înzestrându-le cu forța unor maxime.

Raporturile dintre personaje se bazează, uneori, pe opoziție. Este cazul celor două figuri la care se fac aluzii pe tot parcursul scrierii: Piticarnița și Golemul. Personajele rămân în conștiința naratorului prin reacțiile pe care i le produc: *antipatie* și *curiozitate*. „Ba am cunoscut și vreo câțiva prozatori, printre care și unul pitic sau aproape. Eu l-am botezat Piticarnița. (...) Era șiret ca dracul și hoț la fel. (...) Voise să intre pe sub pielea mea. Intenționase să mă momească cu rândurile lui deșcheate”. Celălalt, Golemul, „era sau mi se părea mie o matahală, un neisprăvit, ceva între lugubru și arătare, o miasmă pe viață, poate un individ, bănuiam eu, venit de pe altă planetă. Golemul, această ființă ciudată, mă fascinasă într-un anume mod”. Introducerea acestui personaj este și un prilej de a face câteva remarci asupra numelui Calistrat Taxidis: „Numele meu ține cât un veac”. Mai mult, acesta este pus în legătură cu un motiv specific: cheia pe care paznicul o purta mereu la el. Importanța acestui obiect rezidă într-un fel de contopire a omului cu locul, ca și cum Calistrat preia ceva din nemurirea universului muzeal: „Purtând cheia, purtam – oriunde m-aș fi aflat – cu mine încăperile muzeului, stucaturile lui, tablourile și sculpturile, amintirea artiștilor care zămisleră aceste minunății, poate visurile lor odată cu bucuria și disperarea ce îi făcuse să devină cunoscuți, celebri, chiar dacă nu puțin dintre ei dispăruseră în neagră sărăcie”. Această cheie ce pare să controleze însăși curgerea timpului devine, prin personificare, singurul prieten adevărat al naratorului. Cât despre Golem, acesta voia să pună mâna pe cheie. Identitatea lui va rămâne sub semnul misterului. Nu vom ști niciodată dacă e Vasile, Ion, Gheorghe, un spion, un simplu vizitator al muzeului ori vreo creatură venită de pe cine știe ce tărâm fantastic.

Nu atât de complex precum Golemul, dar la fel de controversat este și „nebulul de la etaj” (romanul poartă același nume). În momentele de criză, avea obiceiul de a ține „conferințe” vecinilor de bloc, ceea ce îl transformă într-un personaj original („Nebunul făcea niște asociații nebunești care, nu de puține ori, mă surprindeau și mi-am pus întrebarea dacă eraută la sută nebun ori doar se făcea”).

Nebunul de la etaj surprinde prin ambiguitatea cu privire la vocea narativă. Întrebarea ce apare este următoarea: povestește Calistrat, Dinu Zamora (desenator; presupusul fiu al paznicului) ori Ludovic Petrăchescu (Bătrânul)? Considerăm că este vorba, mai degrabă, de o dedublare, idee susținută și de unele afirmații ale naratorului, precum și de prezența *Epilogului* (*Un dialog cu totul aparte*): „Mă trezesc în locuri necunoscute și nu știu cum am ajuns”; „Mă întrebam dacă nu cumva îmi trăiesc dedublarea”. De altfel, posibile explicații care să susțină ideea

dedublării apar și în *Schimbare de nume*: „Și aici Dinu Zamora, alias Ludovic Petrăchescu, sau invers, își aminti că, de fapt, obsesia lui de a deveni scriitor o luase cu mult înaintea operei”.

Aflat la bătrânețe, în încercarea de a-și păstra coerența, omul se leagă de precizia amintirilor. În planul discursului narativ, este vorba de un prilej de a mai insera o cugetare despre oameni: „Nu suntem decât niște hiene, niște snobi care ne întrecem în amabilități pentru a profita și a descoperi slăbiciunile aproapelui. Nu suntem decât niște oameni de nimic, dar ne place enorm să pozăm. Să pozăm în orice. În generoși, în talentați, în martiri, în savanți și în descoperitori de morminte celebre...”. Iată adevărul cu greu acceptat de o societate a dublului! Radu Cange îl face cunoscut prin prisma câtorva elemente: meseria, viața intimă, viciul, hobby-ul, nebunia. Propune chiar un fel de „teorie” a plictisului: „Lumea se învârtește într-o enormă plictiseală. (...) Ne luăm un serviciu, că să-i îmbogățim pe alții – rar pe noi. Facem copii, ca să aibă cine ne urî; cumpărăm case, mașini, ne ocupăm de tot felul de chestii care mai de care mai puțin onorabile; desenăm, scriem, ne tăvălim orgoliile și le pornim contra altora; venim în contact cu tot felul de ființe ingrate; ne zvârcolim în nimic, pentru ca, spre sfârșitul vieții, să ne copleşească aceeași imensă, potopitoare plictiseală. În toată această tevatură este un rost în ne-rost”. O ironie amară caracterizează această „teorie” ce reduce tot efortul omului la lupta contra...plictiselii. În final, totul se topește în moarte – început al desăvârșirii : „Bătrânul, în cădere, aproape că îmbrățișase mașina de scris, la care nu apucase să scrie nici măcar un rând”. Astfel moare Bătrânul, Dinu Zamora, Ludovic Petrăchescu, omul...

Epilogul vine să încheie seria evenimentelor, într-un metatext cu privire la modul în care autorul a gândit volumul ori și-a construit personajele. Interlocutorul este Bătrânul. Un dialog inedit între personajul care și-a încheiat „existența” romanescă și autorul cu puteri demiurgice : „-Voi, autorii, puteți să faceți o mie de crime, fără ca mâinile să vă fie pătate de sânge. Mă întreb ce se întâmplă cu conștiințele voastre. – Nu știu de unde atâta preocupare a personajelor pentru plămuitorii lor. – Păi n-ai inventat tu acest dialog ? (...) Nu tu ai făcut din mine ce ai vrut ? Că voi aveți voie orice”. Cele șase pagini ale *Epilogului* se concretizează în întrebări și răspunsuri care nu fac decât să reafirme puterea creației artistice de a esențializa însăși viața, lucru la care contribuie, fără îndoială, talentul creatorului.

Observației realiste i se adaugă umorul negru și tensiunea produsă de proximitatea necunoscutului și a neînțeleșului (reacția naratorului cu privire la comportamentul suspect al Piticarniței, neîncrederea în amante, impresia că este spionat). Fundalul este cel al plictiselii, al platitudinii, al încordării, ieșirea din monotonie realizându-se tocmai prin alegerea acelor povestiri în care fantezia, erotismul, franchețea se împletesc cu atâta finețe. În volumul lui Radu Cange, orice detaliu are un rol, totul este așezat la locul potrivit, astfel încât se păstrează echilibrul atât la nivelul arhitectonicii, cât și la cel al discursului narativ și al construcției personajelor. O piesă rară în „muzeul” literaturii române!

Concursul Național de Creație a piesei de teatru într-un act ” Mihail Sorbul “, ediția a XII-a, 3 - 6 noiembrie 2016

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, cu sprijinul Consiliului Județean Botoșani, în colaborare cu Primăria Săveni, organizează, în perioada 3 - 6 noiembrie 2016, cea de a XII-a ediție a Concursului Național de Creație a Piesei de Teatru într-un act ” Mihail Sorbul ”.

La concurs pot participa dramaturgi români contemporani, membri sau nu ai uniunilor de creație, fără limită de vârstă, cu o piesă de teatru într-un act, care să nu depășească maximum 20 pagini listate la corp 12, la 2 rânduri.

Organizatorii nu impun concurenților nici o tematică.

Lucrările dactilografiate sau listate (însoțite și de un CD cu textul piesei) vor fi trimise în 3 (trei) exemplare, semnate cu un motto, același motto fiind menționat și pe un plic închis în care vor fi incluse datele autorului și adresa, telefon, e-mail, pe

adresa Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, Str. Unirii 10, Botoșani, până la data de 1 octombrie 2016.

Un juriu format din personalități marcante ale culturii române va acorda următoarele premii :

- Premiul I - 2.500 lei
- Premiul II - 2.000 lei
- Premiul III - 1.500 lei
- Premiul special - 1.000 lei

Juriul are latitudinea de a redistribui sau diminua valoarea premiilor.

Relații la telefon 0231 - 536322, e-mail: centrul_creatiei_botosani@yahoo.com